

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3671/2021
09.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Зоран Стојановић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарства правде, коју заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 7149/19 од 15.07.2020. године, на седници одржаној 09.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 7149/19 од 15.07.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1181/16 од 04.04.2019. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове услед неоснованог лишења слободе исплати износ од 576.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 04.04.2019. године као дана пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев у делу у ком је тражено да суд обавезе тужену да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове услед неоснованог лишења слободе исплати износ од још 2.424.000,00 динара преко досуђеног износа од 576.000,00 динара до траженог износа од 3.000.000,00 динара са законском затезном каматом на тај износ почев од 04.04.2019. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да суд обавезе тужену да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде угледа, части и права личности услед неоправданог лишења исплати износ од 5.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 04.04.2019. године до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да суд обавезе тужену да тужиоцу на име накнаде материјалне штете по основу измакле користи на име уговорене месечне накнаде и годишње накнаде за успешно вођење послова за период од 01.08.2001. године до 31.12.2002. године исплати и то за уговорену месечну накнаду укупан износ од 42.500

евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са каматом по Закону о затезној камати од дана подношења тужбе до исплате у динарској противвредности и за уговорену годишњу накнаду за успешно вођење посла укупан износ од 28.421.020,00 динара са законском затезном каматом од дана подношења тужбе до исплате. Ставом петим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 7149/19 од 15.07.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставу другом и четвртом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу петом изреке и обавезана тужена да тужиоцу на име трошкова поступка исплати износ од 142.120,00 динара. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је изјавио ревизију из свих законом прописаних ревизијских разлога.

Испитујући правилност побијане одлуке, на основу одредбе члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11... 18/20), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У спроведеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а нема ни других битних повреда поступка из одредбе члана 374. став 1. учињених у поступку пред другостепеним судом које би могле представљати дозвољен ревизијски навод.

Према утврђеном чињеничном стању, решењем истражног судије Окружног суда у Краљеву Кри 30/01 од 12.04.2001. године против окривљеног АА, овде тужиоца, одређен је притвор који најдуже може трајати месец дана, с тим да му се исти има рачунати од 11.04.2001. године од 08,00 часова када је лишен слободе. Притвор је одређен на основу члана 191. став 2. тачка 2. Законика о кривичном поступку (могућност ометања истраге утицајем на сведоке) и због постојања основане сумње да је извршио кривично дело злоупотреба службеног положаја из члана 242. став 3. у вези става 1. Кривичног законика. Притвор му је продужаван решењима већа Окружног суда у Краљеву, да би решењем Окружног суда у Краљеву од 21.06.2001. године тужиоцу био укинут притвор и одлучено да се исти има одмах пустити на слободу. Пресудом Вишег суда у Краљеву К 79/11 од 24.11.2011. године тужилац је ослобођен оптужбе да је извршио кривично дело злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 4. у вези са ставом 3. и 1. Кривичног законика („Службени гласник Републике Србије“ број 85/2005). Пресудом Апелационог суда у Краљеву Кж1 770/12 од 04.06.2014. године преиначена је првостепена пресуда у односу на окривљеног АА тако што је ослобођен од оптужбе да је учинио кривично дело злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног законика. Вест о хапшењу тужиоца објављена је у дневним новинама „Вечерње новости“ и „Блиц“. Тужилац је 20.02.2001. године закључио уговор о пословној сарадњи са „ББ“ из ... којим је ангажован да испитује тржиште у Србији у вези са приватизацијом цементних фабрика у Беочину, Новом Поповцу и Косјерићу и врши послове организовања продајне

мреже цемента и послове финансијског и правног консалтинга при купопродаји цемента. За обављање тих послова уговорио је месечну накнаду у износу од 5.000 ДМ за све време трајања посла, најдуже 5 година, као и годишњу накнаду за успех при вођењу послова у износу од 2% вредности од продаје цемента. Почетак ангажовања тужиоца одређен је као тренутак оснивања компаније у Србији од стране „ББ“. Сведок ВВ који је био заступник Аустријско-српског друштва је у исказу потврдио наводе тужиоца у погледу ангажмана у аустријској компанији. Након укидања притвора тужилац је 15.08.2001. године упутио допис наведеној компанији којим је поднео захтев за реализацију закљученог уговора о пословној сарадњи од 20.02.2001. године са роком важења 01.08.2001. године као датума оснивања компаније „ББ“ доо Београд, али је 03.09.2001. године дописом обавештен да након његовог хапшења не постоје законски услови за даље заједничко пословање и да сарадња са особом која је окривљена за тешка кривична дела није у интересу компаније. Тужилац се 31.03.2016. године обратио Министарству правде са захтевом за накнаду нематеријалне штете и материјалне штете због изгубљене добити. Тужилац се води као неосуђивано лице. Тужилац је био најмлађи магистар економских наука на Економском факултету у Београду са завршном оценом 10, а након тога је постао један од директора предузећа ГГ, затим председник Владе Града ..., а од 1993. године именован за директора фонда ..., 1998. године министар за ..., те је завршио преговоре са лондонским клубом, а 1998. године довео је и ... банку у Србију. У 2001. години током фебруара водио је разговоре са ДД у погледу ангажмана за директора банке коју је основао, члан је СПС од оснивања. Пре хапшења је саветован да се склони из Србије на неко време пошто се спрема његово хапшење, међутим одлучио је да остане јер није било разлога да напусти Србију. Супруга му је радила у Министарству ..., деца су му била мала, а нису ни имали новца. Пре хапшења позван је да се јави у полицију где је испитиван, а након тога је уз пратњу полиције у пуној опреми и са дугим цевима, без образложења пребачен са лисицама на рукама из ... у У ... је у самици провео 7 дана, а у притвору око 3 месеца. Нико га није малтретирао, али су услови били катастрофални. Био је на свим насловима новина, вестима, мајка му се разболела, супруга му је премештена у ноћну смену иако су имали малу децу, а по изласку из притвора није могао да се запосли. Кратко је радио у фирми ЂЂ након чега се запослио код кума у Високој школи струковних студија у ... и радио као професор 5 година док је у међувремену, да би вратио дугове, продао стан и преселили су се код таста.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су закључили да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због неоснованог лишења слободе, с обзиром да је утврђено да је тужилац био лишен слободе, да је у притвору провео 72 дана, а да је правноснажном пресудом ослобођен оптужбе да је извршио кривично дело које му је стављено на терет. Такође правилно су закључили да није основан тужбени захтев тужиоца за накнаду материјалне штете у смислу члана 189. у вези члана 155. и 154. Закона о облигационим односима, зато што измакла корист подразумева да је настала штета изостанком добити који се основано могао очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима, а чија реализација је спречена штетниковом радњом или пропуштањем, па како тужилац пре штетног догађаја није остваривао добитак у односу на који је у овој парници тражио накнаду штете, оцењено је да се његово стицање прихода по том основу према редовном току ствари није могло очекивати. Ово стога што је тужена у току поступка оспорила веродостојност и аутентичност уговора закљученог између

тужиоца и иностране фирме са седиштем у ..., а тужилац није пружио доказ да је саслушани сведок, који је потврдио да је потписник уговора као нејавне исправе, овлашћен да исти потпише јер се ради о подацима који се уписују у јавне регистре привредних друштава, да се и само постојање привредних друштава стиче уписом у јавне регистре, те како тужилац доказе којима би се отклонила сумња у оспорену аутентичност током поступка није предложио, то је њихова садржина правилно оцењена, а на тужиоцу је као на страни која се на исправу позива терет доказивања њене истинитости.

По оцени Врховног касационог суда нису основани наводи тужиоца у ревизији да је материјално право погрешно примењено.

Висина накнаде нематеријалне штете на коју тужилац има право у смислу члана 545. Законика о кривичном поступку важећег у време када је против њега покренут кривични поступак односно члана 584. став 1. тачка 1. сада важећег Законика о кривичном поступку, одређена је правилном применом члана 200. Закона о облигационим односима. При одлучивању о висини новчане накнаде, супротно ревизијским наводима вођено је рачуна о свим околностима конкретног случаја, нарочито циљу накнаде којом се оштећеном пружа задовољење за душевне болове због повреде слободе и права личности услед неоснованог лишења слободе. С обзиром на наведено, ревизијом тужиоца се неосновано истиче погрешна примена материјалног права и наводи да је висина накнаде нематеријалне штете према конкретним околностима прениско одмерена.

Накнада нематеријалне штете у смислу члана 200. Закона о облигационим односима за циљ има материјалну сатисфакцију због повреде уставом заштићених права и добара као што су слобода и права личности. Правична накнада нематеријалне штете као облик отклањања штетних последица састоји се у исплати суме новца као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја у мери у којој је то могуће, с обзиром да реституција по природи ствари није могућа. А при томе она не сме бити циљ већ средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете и не сме погодovati тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом. Накнаду штете суд одмерава узимајући у обзир све субјективне и објективне околности од значаја за одлуку у овој правној ствари, а нарочито оне које утичу на природу, тежину и трајање душевних болова изазваних лишењем слободе, као што су дужина трајања притвора, тежина кривичног дела која му је стављена на терет, патње које је због лишења слободе трпео, породично стање тужиоца и друге околности. У конкретном случају се ради о парници ради накнаде нематеријалне и материјалне штете, у којима одлука о основаности тужбеног захтева и примене материјалног права зависи од утврђеног чињеничног стања у сваком конкретном случају, те су неосновани наводи ревизије тужиоца да му је досуђена мања накнада од оне која би му припадала према свим утврђеним околностима, јер су нижестепени судови свеобухватно и подробно ценили све утврђене околности конкретног случаја. Имајући у виду природу и друштвену сврху права на накнаду нематеријалне штете досуђивање веће накнаде било би у супротности са значајем повређеног добра и циљу коме та накнада служи због чега је супротно наводима ревизије тужиоца његов тужбени захтев преко износа досуђеног побиганом пресудом неоснован.

Материјална штета према члану 155. ЗОО је умањење нечије имовине, обична штета или спречавање њеног повећања измакла корист, а према члану 189. став 3. ЗОО при оцени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима чије остварење је спречено штетниковом радњом или пропуштањем.

У конкретном случају, супротно наводима ревизије, није доказана узрочно-последична веза између неправилног рада органа тужене, неоснованог притвора и настале материјалне штете по тужиоца.

Правилно су нижестепени судови оценили чињеницу да је оспорена аутентичност наведеног уговора који представља полазну основу за тужиочев захтев, да тужилац није доставио доказе за супротно, а да се потраживање материјалне штете у виду измакле користи, може сматрати основаним само ако постоји основано очекивање према посебним околностима, јер је на тужиоцу терет доказивања наведених чињеница да би по редовном току ствари остварио добитак у траженом обиму, што он у конкретном случају није учинио. Чак и када не би била оспорена аутентичност уговора, тужилац је закључио уговор у коме је био предвиђен месечни хонорар и хонорар за остварени приход, али који уговор би ступио на снагу тек по оснивању фирме у Републици Србији, која је основана након изласка тужиоца из притвора, те према оцени овог суда, процена тужиоца да би остварио зараду у истом обиму и на исти начин као и привредно друштво које је пословало са иностраном фирмом се не може сматрати извесношћу у смислу услова за накнаду штете због измакле користи тужиоцу. Ово зато што је, у недостатку наведених доказа који се тичу професионалне ангажованости и висине остварене добити коју је тужилац као стручњак из економских наука остваривао пре притварања, таква процена субјективна, јер не полази од основних и реалних очекивања по редовном току ствари, те се не може говорити о разумном степену извесности у остваривању материјалне штете коју тужилац потражује овом тужбом. При томе, правилан је закључак нижестепених судова да право на накнаду штете због измакле користи поверилац има само ако је према ономе што се у животу редовно дешавало или према посебним околностима случаја извесно да би ту корист и остварио и није довољно оптимистично предвиђање добитка и није довољно да је поверилац планирао добитак, већ да би по редовном току ствари морао бити изванредан, уз постојање разумне вероватноће у погледу остварења такве користи на основу редовног тока ствари који је претходио штетној радњи. Тужиоцу је притвор укинут 21.06.2001. године док је представништво стране фирме у Србији отворено 01.08.2001. године, те су неосноване ревизијске тврдње да тужилац због притвора није могао да реализује уговор који је пре притварања закључио, а како је утоку вођења кривичног поступка тужилац био заштићен преузмпцијом невиности, то не може у овом поступку основано потраживати накнаду материјалне штете због изгубљене добити из разлога што инострана компанија није желела да са њиме закључи уговор због вођења кривичног поступка. Раније цитирана одредба ЗОО која дефинише измаклу добит и начин како се он утврђује захтева да се имају у виду добици који се могу основано очекивати према редовном току ствари или према посебним околностима. Таква законска одредба по мишљењу овог суда у конкретном случају не дозвољава могућност утврђивања будућег профита поређењем са приходима које остварују сличне компаније, фирме, које раде истоврсне послове, а како је то тужилац тврдио и предлагао вештачење, које је супротно наводима ревизије правилно одбијено. Како је оспорена аутентичност приложеног

уговора, а тужилац није пружио друге поуздане доказе којима би доказао основаност свог потраживања материјалне штете, то је правилно његов захтев одбијен као неоснован. Сходно наведеном неосновани су ревизијски наводи о погрешној примени материјалног права.

Врховни касациони суд је ценио и преостале ревизијске наводе тужиоца, али је закључио да су исти правилно цењени од стране другостепеног суда, јер су истицани и у жалби, а нису од утицаја на оцену правилности пресуђења, због чега ревизија тужиоца није основана, те је одлучено на основу члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа-судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**